

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ

ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

«Προσδιορισμός κρίσιμων οντοτήτων, ορισμός της Γενικής Γραμματείας Προστασίας Κρίσιμων Οντοτήτων του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη ως αρμόδιας αρχής και ενιαίου σημείου επαφής - Εποπτεία συμμόρφωσης, επιβολή μέτρων και κυρώσεων - Ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2022/2557 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Δεκεμβρίου 2022, για την ανθεκτικότητα των κρίσιμων οντοτήτων και την κατάργηση της Οδηγίας 2008/114/ΕΚ του Συμβουλίου και λοιπές διατάξεις»

I. Γενικές παρατηρήσεις

A. Το υπό συζήτηση και ψήφιση νομοσχέδιο, όπως το επεξεργάστηκε η Διαρκής Επιτροπή Δημόσιας Διοίκησης, Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης, διαρθρώνεται σε τέσσερα (4) Μέρη (Α΄ έως Δ΄) και αποτελείται από είκοσι εννέα (29) άρθρα, συμπεριλαμβανομένου του ακροτελεύτιου άρθρου, που ορίζει τον χρόνο έναρξης ισχύος του νόμου. Στο νομοσχέδιο προσαρτάται ένα (1) Παράρτημα, το οποίο αποτελεί ένα και αναπόσπαστο μέρος του.

Σύμφωνα με την Ανάλυση Συνεπειών Ρύθμισης που συνοδεύει το νομοσχέδιο, με τις ρυθμίσεις του, μεταξύ άλλων «(...) εναρμονίζεται το εθνικό δίκαιο με την Οδηγία (ΕΕ) 2022/2557 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Δεκεμβρίου 2022, για την ανθεκτικότητα των κρίσιμων οντοτήτων και την κατάργηση της Οδηγίας 2008/114/ΕΚ του Συμβουλίου (L 333) (...) [.] θεσπίζεται ένα συνεκτικό πλαίσιο για τη διακυβέρνηση των κρίσιμων οντοτήτων και τη διασφάλιση της ανθεκτικότητάς τους, ως διακριτής, οριζόντιου χαρακτήρα δημόσιας πολιτικής, καθώς και μηχανισμοί αποτελεσματικής συνεργασίας μεταξύ των αρμόδιων αρχών και των οργανι-

σμών που παρέχουν κρίσιμες υπηρεσίες για την οικονομική και κοινωνική ζωή [και] απαιτείται συνολική και ενιαία νέα ρύθμιση για την επίτευξη των στόχων της Οδηγίας (ΕΕ) 2022/2557, [όπως και ένα] νέο και ενισχυμένο πλαίσιο διακυβέρνησης, με νέους ρόλους για τους φορείς του δημόσιου τομέα και νέες υποχρεώσεις για τους φορείς του ιδιωτικού τομέα, για το οποίο απαιτείται ρύθμιση σε επίπεδο τυπικού νόμου» (βλ. Ανάλυση Συνειπειών Ρύθμισης, σελ. 49 και 54). Σημειώνεται ότι ως «κρίσιμες ονότητες» νοούνται οι πάροχοι βασικών υπηρεσιών που διαδραματίζουν θεμελιώδη ρόλο στη διατήρηση ζωτικών κοινωνικών λειτουργιών ή οικονομικών δραστηριοτήτων στην εσωτερική αγορά, όπως ιδίως στους τομείς της ενέργειας, των μεταφορών, της υγείας της διανομής ύδατος κ.λπ.

Ειδικότερα, το Μέρος Α΄ (άρθρα 1 και 2), υπό τον τίτλο «Σκοπός – Αντικείμενο», περιλαμβάνει τον σκοπό του νομοσχεδίου, που καθορίζεται ως «η ενίσχυση της ανθεκτικότητας των κρίσιμων οντοτήτων, ως παρόχων βασικών υπηρεσιών (...) με την ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2022/2557 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Δεκεμβρίου 2022, για την ανθεκτικότητα των κρίσιμων οντοτήτων και την κατάργηση της Οδηγίας 2008/114/ΕΚ του Συμβουλίου (L 333)» (άρθρο 1), καθώς και το αντικείμενό του, το οποίο συνιστάται, μεταξύ άλλων, στον ορισμό της Γενικής Γραμματείας Προστασίας Κρίσιμων Οντοτήτων (Γ.Γ.Π.Κ.Ο.) του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη, ως αρμόδιας εθνικής αρχής και ενιαίου σημείου επαφής για την ανθεκτικότητα των κρίσιμων οντοτήτων, και τη θέσπιση υποχρεώσεων των κρίσιμων οντοτήτων, όπως και κανόνων σχετικά με την παρακολούθηση της λειτουργίας, τον έλεγχο και την εποπτεία τους (άρθρο 2).

Το Μέρος Β΄ του νομοσχεδίου, το οποίο διαρθρώνεται σε έξι (6) Κεφάλαια, ενσωματώνει στην ελληνική έννομη τάξη διατάξεις της Οδηγίας (ΕΕ) 2022/2557 (στο εξής, Οδηγία) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Δεκεμβρίου 2022, «για την ανθεκτικότητα των κρίσιμων οντοτήτων και την κατάργηση της Οδηγίας 2008/114/ΕΚ του Συμβουλίου» (ΕΕ L 333 της 27.12.2022, σελ. 164-198). Η Οδηγία 2008/114/ΕΚ του Συμβουλίου της 8ης Δεκεμβρίου 2008 «σχετικά με τον προσδιορισμό και τον χαρακτηρισμό των ευρωπαϊκών υποδομών ζωτικής σημασίας, και σχετικά με την αξιολόγηση της ανάγκης βελτίωσης της προστασίας τους» (ΕΕ L 345 της 23.12.2008, σελ. 75-82), είχε ενσωματωθεί, το πρώτον, στην ελληνική έννομη τάξη διά των διατάξεων του π.δ. 39/2011, οι οποίες προτείνεται να καταργηθούν από τη θέση σε ισχύ των διατάξεων του νομοσχεδίου (βλ. άρθρο 25 παρ.1 του νομοσχεδίου).

Ειδικότερα, με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Α' (άρθρα 3 και 4), υπό τον τίτλο «Γενικές διατάξεις», καθορίζεται το πεδίο εφαρμογής των ρυθμίσεων του Μέρους Β' (άρθρο 3) όπως και οι ορισμοί εννοιών για την εφαρμογή τους (άρθρο 4), κατ' ενσωμάτωση, αντίστοιχα, των διατάξεων των άρθρων 1 και 2 της Οδηγίας.

Το Κεφάλαιο Β' (άρθρα 5 έως 12), υπό τον τίτλο «Εθνικό πλαίσιο για την ανθεκτικότητα των κρίσιμων οντοτήτων», μεταξύ άλλων, εισάγει, κατ' ενσωμάτωση των διατάξεων του άρθρου 4 της Οδηγίας, την υποχρέωση κατάστροφης Εθνικής Στρατηγικής για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας των κρίσιμων οντοτήτων και καθορίζει το ελάχιστο περιεχόμενό της καθώς και τη διαδικασία διαμόρφωσης, έγκρισης και επικαιροποίησής της. Στο πλαίσιο αυτό, η Γενική Γραμματεία Προστασίας Κρίσιμων Οντοτήτων του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη (στο εξής, Γ.Γ.Π.Κ.Ο.), η οποία έχει συσταθεί διά του άρθρου 200 του ν. 5187/2025, ορίζεται ως η αρμόδια αρχή για τη διαμόρφωση – και την, ανά τετραετία, επικαιροποίηση – της ως άνω Εθνικής Στρατηγικής, την οποία η Γ.Γ.Π.Κ.Ο. υποχρεούται να κοινοποιεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή εντός τριών (3) μηνών από την έγκρισή της από το Κυβερνητικό Συμβούλιο Εθνικής Ασφάλειας (ΚΥ.Σ.Ε.Α.) (άρθρο 5). Περαιτέρω, η Γ.Γ.Π.Κ.Ο. οφείλει, έως τη 17η Ιανουαρίου 2026, να διενεργήσει – και στο εξής, τουλάχιστον ανά τετραετία, να επικαιροποιεί – εκτίμηση κινδύνων, με τη συνδρομή της «Επιτροπής Εκτίμησης Κινδύνων» (άρθρο 6), και, έως τη 17η Ιουλίου 2026, να προσδιορίσει τους παρόχους βασικών υπηρεσιών στους τομείς και τους υποτομείς που αναφέρονται στο Παράρτημα το οποίο συνοδεύει το νομοσχέδιο, οι οποίοι, βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 6 παρ. 2 της Οδηγίας, χαρακτηρίζονται ως κρίσιμες οντότητες, ενώ, με μέριμνά της, δημιουργείται και τηρείται πληροφοριακό σύστημα Εθνικής Βάσης Δεδομένων Κρίσιμων Οντοτήτων («Μητρώο Κρίσιμων Οντοτήτων»), ως προς το οποίο η Γ.Γ.Π.Κ.Ο. ενεργεί ως υπεύθυνη επεξεργασίας κατά την έννοια της περ. 7 του άρθρου 4 του Γενικού Κανονισμού για την Προστασία των Δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679) (άρθρο 7). Εισάγονται, εξ άλλου, κατ' ενσωμάτωση του άρθρου 7 της Οδηγίας, αφενός, τα κριτήρια που λαμβάνει υπόψη της η Γ.Γ.Π.Κ.Ο. για τον χαρακτηρισμό, ως «σημαντικής διαταραχής», περιστατικών που διαταράσσουν σημαντικά ή έχουν τη δυνατότητα να διαταράξουν σημαντικά την παροχή βασικών υπηρεσιών (άρθρο 8), αφετέρου, ειδικές ρυθμίσεις ως προς το πεδίο εφαρμογής των προτεινόμενων διατάξεων στον τραπεζικό κλάδο και στον τομέα των υποδομών χρηματοπιστωτικών αγορών

και των ψηφιακών υποδομών (άρθρο 9). Η Γ.Γ.Π.Κ.Ο. ορίζεται, εκ νέου, ως η αρμόδια αρχή που είναι υπεύθυνη για την ορθή εφαρμογή και την επιβολή των κανόνων που καθορίζονται στο νομοσχέδιο, και ως το ενιαίο σημείο επαφής (σύνδεσμος) για τη διασφάλιση της διασυννοριακής συνεργασίας με τα αντίστοιχα ενιαία σημεία επαφής των άλλων κρατών μελών, όπως και με την Ομάδα που, σύμφωνα με το άρθρο 19 παρ. 1 της Οδηγίας, έχει συσταθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την ανθεκτικότητα των κρίσιμων οντοτήτων (άρθρο 10 παρ. 1 και 2), και ορίζεται ότι η Γ.Γ.Π.Κ.Ο. «διαθέτει όλες τις αρμοδιότητες και εξουσίες, καθώς και επαρκείς οικονομικούς, ανθρώπινους και τεχνικούς πόρους για να εκτελεί, με αποτελεσματικό και αποδοτικό τρόπο, τα καθήκοντα που της ανατίθενται» (άρθρο 10 παρ. 4). Επίσης, η Γ.Γ.Π.Κ.Ο. είναι αρμόδια για την υποστήριξη των κρίσιμων οντοτήτων, υπό την έννοια, ιδίως, της «ανάπτυξη[ς] σχεδίων κατεύθυνσης και μεθοδολογιών, τη[ς] κατάρτιση[ς] ειδικών προβλέψεων στην Εθνική Στρατηγική, το[υ] καθορισμ[ού] προτύπων ανθεκτικότητας και ελαχίστων μέτρων ασφαλείας της παρ. 1 του άρθρου 14, τη[ς] υποστήριξη[ς] της διοργάνωσης ασκήσεων για τον έλεγχο της ανθεκτικότητας και τη[ς] ευαισθητοποίηση[ς] και καθοδήγηση[ς] του προσωπικού των κρίσιμων οντοτήτων» (άρθρο 11), όπως και για τη συνεργασία και τη διαβούλευση με τις αρμόδιες αρχές των λοιπών κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τις κρίσιμες οντότητες, ιδίως, για την ενίσχυση της ανθεκτικότητάς τους και τη μείωση του διοικητικού τους φόρτου (άρθρο 12).

Το Κεφάλαιο Γ' (άρθρα 13 έως 17), υπό τον τίτλο «Ενίσχυση ανθεκτικότητας και υποχρεώσεις των κρίσιμων οντοτήτων», ρυθμίζει, κατ' ενσωμάτωση, αντίστοιχα, των άρθρων 12 έως 16 της Οδηγίας, ζητήματα σχετικά με τη διενέργεια εκτίμησης κινδύνων από τις κρίσιμες οντότητες (άρθρο 13), τα μέτρα ασφαλείας και τα οργανωτικά μέτρα που αυτές οφείλουν να λαμβάνουν προς διασφάλιση της ανθεκτικότητάς τους (άρθρο 14), τα αιτήματα προς την αρμόδια Διεύθυνση του Αρχηγείου της Ελληνικής Αστυνομίας για τη διενέργεια ελέγχου ιστορικού για στελέχη των κρίσιμων οντοτήτων με «ευαίσθητο ρόλο» ή με εξουσιοδότηση πρόσβασης σε εγκαταστάσεις και συστήματα πληροφοριών τους (άρθρο 15), την υποχρέωσή τους να κοινοποιούν στη Γ.Γ.Π.Κ.Ο. περιστατικά τα οποία διαταράσσουν σημαντικά ή έχουν τη δυνατότητα να διαταράξουν σημαντικά την παροχή βασικών υπηρεσιών από τις ίδιες (άρθρο 16), καθώς και τον καθορισμό και τη χρήση προτύπων και τεχνικών προδιαγραφών για τα μέτρα ασφαλείας και ανθεκτικότητας που εφαρ-

μόζονται στις κρίσιμες οντότητες, όπως την αρμοδιότητα που παρέχεται στη Γ.Γ.Π.Κ.Ο. να προβλέπει διαδικασία πιστοποίησης ελεγκτών (άρθρο 17).

Το Κεφάλαιο Δ´ (άρθρα 18 έως 21), υπό τον τίτλο «Κρίσιμες οντότητες ιδιαίτερου ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος – Συνεργασία της Γενικής Γραμματείας Προστασίας Κρίσιμων Οντοτήτων και Ευρωπαϊκής Επιτροπής», μεταξύ άλλων, καθορίζει, κατ' ενσωμάτωση, αντιστοίχα, των διατάξεων των άρθρων 17 έως 20 της Οδηγίας, το πλαίσιο για τον χαρακτηρισμό κρίσιμης οντότητας ως «κρίσιμης οντότητας ιδιαίτερου ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος», στο μέτρο που, ιδίως, αυτή «παρέχει τις ίδιες ή παρεμφερείς βασικές υπηρεσίες (...) εντός έξι (6) ή περισσότερων κρατών μελών [ή προς αυτά]», όπως και ζητήματα διαβούλευσης, ως προς αυτήν, μεταξύ της Γ.Γ.Π.Κ.Ο. και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (άρθρο 18), εισάγει αρμοδιότητα της Γ.Γ.Π.Κ.Ο., αφενός, για την υποβολή αίτησης προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τη διοργάνωση συμβουλευτικής αποστολής με αντικείμενο την αξιολόγηση των μέτρων που εφαρμόζουν οι κρίσιμες οντότητες ιδιαίτερου ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος (άρθρο 19), αφετέρου, για τον ορισμό των εκπροσώπων της στην Ομάδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την ανθεκτικότητα των κρίσιμων οντοτήτων (άρθρο 20), και εκθέτει το πλαίσιο παροχής συνδρομής, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 20 της Οδηγίας, από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τόσο προς τη Γ.Γ.Π.Κ.Ο. όσο και τις κρίσιμες οντότητες για τη διευκόλυνση της εκπλήρωσης των, βάσει των διατάξεων του παρόντος, υποχρεώσεών τους (άρθρο 21).

Το Κεφάλαιο Ε´ (άρθρα 22 και 23), υπό τον τίτλο «Εποπτεία συμμόρφωσης και επιβολή μέτρων – Κυρώσεις», μεταξύ άλλων, ορίζει, τη Γ.Γ.Π.Κ.Ο. ως την αρμόδια αρχή για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση της συμμόρφωσης των κρίσιμων οντοτήτων προς τις, βάσει των διατάξεων του παρόντος, υποχρεώσεις τους (άρθρο 22), όπως και για την επιβολή επ' αυτών, σε περίπτωση διαπίστωσης παραβάσεων, διοικητικών κυρώσεων – και, συγκεκριμένα, προστίμων, το πλαίσιο των οποίων, εν προκειμένω, καθορίζεται – και τη μέριμνα για την εκτέλεσή τους (άρθρο 23).

Το Κεφάλαιο ΣΤ´ (άρθρα 24 και 25), υπό τον τίτλο «Εξουσιοδοτικές [και] Καταργούμενες Διατάξεις», εισάγει εξουσιοδοτικές διατάξεις (άρθρο 24) και ορίζει ότι, από την έναρξη ισχύος του νόμου, καταργείται το π.δ. 39/2011 (άρθρο 25).

Με τις διατάξεις του Μέρους Γ´ (άρθρα 26 έως 28), υπό τον τίτλο «Λοιπές διατάξεις», μεταξύ άλλων, ρυθμίζονται ζητήματα σχετικά με τη διαδικασία πρόσληψης προσωπικού σε θέσεις ΔΕ Φύλαξης και ΔΕ Εξωτερικής Φρούρη-

σης των Σωφρονιστικών Καταστημάτων (άρθρο 26), τροποποιείται η παρ. 3 του άρθρου 20 του Σωφρονιστικού Κώδικα, κατά τρόπον ώστε να αυξάνεται η δυναμικότητα των αυτοτελών Σωφρονιστικών Καταστημάτων από τριακόσιους (300) σε εξακόσιους (600) κρατούμενους (άρθρο 27), και τροποποιείται το άρθρο 76 του ν. 4692/2020, περί μετεγγραφών αδελφών προπτυχιακών φοιτητών και φοιτητριών, κατά τρόπον ώστε να παρέχεται το δικαίωμα μετεγγραφής, και σε αδέρφια όσων σπουδάζουν στη Σχολή Αξιωματικών Ελληνικής Αστυνομίας, τη Σχολή Αστυφυλάκων Ελληνικής Αστυνομίας, τη Σχολή Αξιωματικών της Πυροσβεστικής Ακαδημίας και τη Σχολή Πυροσβεστών της Πυροσβεστικής Ακαδημίας (άρθρο 28).

Το Μέρος Δ΄, υπό τον τίτλο «Έναρξη ισχύος», ορίζει την έναρξη ισχύος του νόμου (άρθρο 29).

Τέλος, το Παράρτημα περιλαμβάνει τους «Τομείς, Υποτομείς και [τις] Κατηγορίες Οντοτήτων και [τις] Μη Εξαντλητικές Βασικές Υπηρεσίες», σύμφωνα με τον κατ' εξουσιοδότηση Κανονισμό (ΕΕ) 2023/2450 της Επιτροπής, της 25ης Ιουλίου 2023, «για τη συμπλήρωση της οδηγίας (ΕΕ) 2022/2557 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου με την κατάρτιση κατ' λόγου βασικών υπηρεσιών (C/2023/4878)» (ΕΕ L της 30.10.2023).

Β. Δοθέντος ότι οι σύγχρονες κοινωνίες, μεταξύ των οποίων και εκείνες των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχουν αναπτύξει μείζονα εξάρτηση από τις υποδομές που προορίζονται για την παροχή ενός ευρέος φάσματος βασικών υπηρεσιών, όπως, λ.χ., η προμήθεια και η διανομή ηλεκτρικής ενέργειας και πόσιμου νερού, η υγειονομική περίθαλψη, οι μεταφορές και οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, η διαφύλαξή τους έναντι διαφορετικών τύπων απειλών – από φυσικές καταστροφές έως επιθέσεις που κατευθύνονται από τον άνθρωπο – βρίσκεται στην ατζέντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης επί σχεδόν δύο δεκαετίες. Στο πλαίσιο της λειτουργίας της, η ασφάλεια των λεγόμενων Υποδομών Ζωτικής Σημασίας ή Κρίσιμων Υποδομών αποτελεί ένα από τα πλέον ραγδαία αναπτυσσόμενα πεδία της δημόσιας πολιτικής και της πολιτικής ασφάλειας και προστασίας (βλ., ενδεικτικά, Κ. Κόμνιο, Έξυπνοι μετρητές στο σύγχρονο δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας, 2025, σελ. 129 επ., Τ. Καρατράντο, Από τις κρίσιμες υποδομές στις κρίσιμες οντότητες: μία σύνθετη διαδικασία ασφάλειας, Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής (ΕΛΙΑΜΕΠ), Μάρτιος 2023, 177/2023, σελ. 1-10 (3), κ.ά. Βλ., επίσης, την προσφάτως υιοθετηθείσα Στρατηγική Ετοιμότητας της ΕΕ (EU Preparedness Union Strategy), European Commission, 26.3.2025, JOIN(2025) 130 final, η οποία προωθεί, μέσω λεπτομερούς σχεδίου δράσης, μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για την πρόληψη και την αντιμετώπιση αναδυόμενων απειλών, πρβλ. και τη Στρατηγική Ασφάλειας της Ένωσης (Security Union S-

strategy 2020-2025), European Parliamentary Research Service, Resilience of critical entities, Νοέμβριος 2022, PE 738.212).

Η Οδηγία 2008/114/ΕΚ του Συμβουλίου, της 8ης Δεκεμβρίου 2008 «σχετικά με τον προσδιορισμό και τον χαρακτηρισμό των ευρωπαϊκών υποδομών ζωτικής σημασίας, και σχετικά με την αξιολόγηση της ανάγκης βελτίωσης της προστασίας τους» (ΕΕ L 345 της 23.12.2008, σελ. 75-82), η οποία ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με το π.δ. 39/2011 («Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2008/114/ΕΚ του Συμβουλίου της 8ης Δεκεμβρίου 2008 “σχετικά με τον προσδιορισμό και τον χαρακτηρισμό των ευρωπαϊκών υποδομών ζωτικής σημασίας, και σχετικά με την αξιολόγηση της ανάγκης βελτίωσης της προστασίας τους” (L 345/23-12-2008)»), αποτέλεσε την πρώτη δεσμευτική ρύθμιση στον τομέα, καθόρισε τη διαδικασία για τον χαρακτηρισμό των ευρωπαϊκών υποδομών ζωτικής σημασίας στους τομείς της ενέργειας και των μεταφορών των οποίων η διακοπή λειτουργίας ή η καταστροφή θα είχε σημαντικό διασυννοριακό αντίκτυπο σε τουλάχιστον δύο κράτη μέλη, και εστίασε στην προστασία τέτοιων υποδομών.

Ωστόσο, όπως προέκυψε και από την αξιολόγηση της εν λόγω Οδηγίας από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (βλ. Commission staff working document. Executive summary of the evaluation of Council Directive 2008/114 on the identification and designation of European critical infrastructures and the assessment of the need to improve their protection, SWD(2019) 310 final, 23.7.2019), τα μέτρα προστασίας που αφορούν μόνο επιμέρους περιουσιακά στοιχεία – εν προκειμένω, τις φυσικές (εγκαταστάσεις και δίκτυα) υποδομές στους τομείς της ενέργειας και των μεταφορών, στις οποίες επικεντρωνόταν η προστασία της Οδηγίας 2008/114/ΕΚ – «δεν επαρκούν για την πρόληψη όλων των πιθανών διαταραχών», και τούτο εξαιτίας «του ολοένα και πιο διασυνδεδεμένου και διασυννοριακού χαρακτήρα των λειτουργιών που χρησιμοποιούν υποδομές ζωτικής σημασίας» (προοίμιο της Οδηγίας (ΕΕ) 2022/2557, υπό στοιχ. 2, πρβλ. και European Parliamentary Research Service, Improving the resilience of critical entities – Initial Appraisal of a European Commission Impact Assessment, PE 662.614, Φεβρουάριος 2021).

Υπ’ αυτό το πρίσμα θεσπίσθηκε η υπό ενσωμάτωση Οδηγία (ΕΕ) 2022/2557, η οποία, αφενός κατήργησε την Οδηγία 2008/114/ΕΚ, και, αφετέρου, καθόρισε ενιαίους ελάχιστους κανόνες για τη διασφάλιση της παροχής βασικών υπηρεσιών στην εσωτερική αγορά, την ενίσχυση της ανθεκτικότητας των κρίσιμων οντοτήτων και τη βελτίωση της διασυννοριακής συνεργασίας μεταξύ των αρμόδιων αρχών.

Η εν λόγω Οδηγία, η οποία είναι γνωστή και ως Οδηγία CER (Critical Entities Resilience), επέφερε, κατ' αναφορά προς την καταργηθείσα Οδηγία 2008/114/ΕΚ, βασικές αλλαγές, ιδίως, στο σχήμα των κρίσιμων υποδομών, και, συγκεκριμένα, σηματοδότησε τη μετάβαση:

- *πρώτον*, από τις «κρίσιμες υποδομές» («critical infrastructures»), στις «κρίσιμες οντότητες» («critical entities»), δηλαδή τους πάροχους κάθε οργανωτικού τύπου, είτε στον ιδιωτικό είτε στον δημόσιο τομέα, «βασικών υπηρεσιών [που] διαδραματίζουν θεμελιώδη ρόλο στη διατήρηση ζωτικών κοινωνικών λειτουργιών ή οικονομικών δραστηριοτήτων στην εσωτερική αγορά» (προοίμιο της Οδηγίας, υπό στοιχ. 1), και εντοπίζονται στους τομείς της ενέργειας, των μεταφορών, της υγείας, των ψηφιακών υποδομών, της προμήθειας και διανομής πόσιμου ύδατος, της διάθεσης και επεξεργασίας λυμάτων, στον τραπεζικό κλάδο, τους φορείς δημόσιας διοίκησης, κ.ά., αναγνωρίζοντας, με τον τρόπο αυτό, ότι η παροχή βασικών υπηρεσιών εδράζεται σε πολύπλοκα και διασυνδεδεμένα συστήματα, συμπεριλαμβανομένων των ψηφιακών δικτύων, και, επομένως, στο επίκεντρο της ρύθμισης τίθεται η λειτουργία και η παροχή της υπηρεσίας, και όχι οι φυσικές υποδομές (βλ. και C. Pursiainen E. Kytömaa, From European critical infrastructure protection to the resilience of European critical entities: what does it mean? Sustainable and Resilient Infrastructure, 8 (sup1), 2022, σελ. 85-101)·

- *δεύτερον*, από την προστασία («protection»), στην ανθεκτικότητα («resilience») (η οποία ορίζεται ως «η ικανότητα κρίσιμης οντότητας να προλαμβάνει, να προστατεύει, να αντιδρά, να αντιστέκεται, να μετριάξει, να απορροφά, να προσαρμόζεται και να ανακάμπτει από περιστατικό», βλ. άρθρο 2 στοιχ. 2 της Οδηγίας), ενόψει του ότι έγινε δεκτό (βλ. προοίμιο της Οδηγίας (ΕΕ) 2022/2557, υπό στοιχ. 3) ότι «υπάρχει ένα δυναμικό τοπίο απειλών, που περιλαμβάνει τις εξελισσόμενες υβριδικές και τρομοκρατικές απειλές, (...) αυξανόμενες αλληλεξαρτήσεις μεταξύ υποδομών και τομέων (...) αυξανόμενοι φυσικοί κίνδυνοι λόγω φυσικών καταστροφών και της κλιματικής αλλαγής, η οποία εντείνει τη συχνότητα και την κλίμακα των συμβάντων που οφείλονται σε ακραία καιρικά φαινόμενα και επιφέρει μακροπρόθεσμες αλλαγές στις μέσες κλιματικές συνθήκες οι οποίες μπορούν να μειώσουν την ικανότητα, την αποδοτικότητα και τη διάρκεια ζωής ορισμένων ειδών υποδομών, αν δεν έχουν ληφθεί μέτρα προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή». Στο πλαίσιο αυτό, δηλαδή, η Οδηγία αναγνωρίζει ότι οι διαταραχές της παροχής βασικών υπηρεσιών δεν είναι μόνο πιθανές, αλλά αναπόφευκτες, και, επομένως, στόχος δεν είναι απλώς η πρόληψή τους, αλλά και η διασφάλιση της συνέχισης, ακόμη και όταν επέρχεται ο κίνδυνος, της παροχής βασικών υ-

πηρεσιών όπως και η προετοιμασία, στη συνέχεια, ταχείας και αποτελεσματικής ανάκαμψης (βλ. και Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Κοινοβουλευτικής Έρευνας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, Ενημερωτικό Σημείωμα Αξιολόγησης της Μελέτης Επιπτώσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (SWD(2020) 358, SWD(2020) 359) που συνοδεύει την πρότασή της για μια Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την ανθεκτικότητα κρίσιμων οντοτήτων, COM(2020) 829).

Τέλος, η υπό ενσωμάτωση Οδηγία διεύρυνε το πεδίο εφαρμογής σε σχέση με εκείνο της καταργηθείσας Οδηγίας 2008/114/ΕΚ, η οποία καταλάμβανε μόνον τους τομείς της ενέργειας και των μεταφορών. Η νέα Οδηγία καλύπτει ένδεκα (11) τομείς και, συγκεκριμένα, τους τομείς, α. της ενέργειας (περιλαμβάνει φορείς που ασχολούνται με την παροχή, τη διανομή και την μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας, την τηλεθέρμανση και τηλεψύξη, και δραστηριότητες που σχετίζονται με το πετρέλαιο, το φυσικό αέριο και το υδρογόνο), β. των μεταφορών (περιλαμβάνει φορείς που ασχολούνται με τις αερομεταφορές, τις σιδηροδρομικές, τις πλωτές και τις οδικές μεταφορές, και τις δημόσιες μεταφορές), γ. του τραπεζικού κλάδου (πιστωτικά ιδρύματα), δ. των υποδομών των χρηματοπιστωτικών αγορών (περιλαμβάνει φορείς που λειτουργούν σε τόπους διαπραγμάτευσης και κεντρικά αποθετήρια αντισυμβαλλομένων), ε. της υγείας (περιλαμβάνει, ιδίως, παρόχους υγειονομικής περίθαλψης, εργαστήρια αναφοράς της ΕΕ, φορείς έρευνας, ανάπτυξης, και κατασκευής φαρμακευτικών προϊόντων, και κατασκευής ιατροτεχνολογικών προϊόντων που θεωρούνται κρίσιμης σημασίας κατά την διάρκεια κατάστασης έκτακτης ανάγκης στον τομέα της δημόσιας υγείας), στ. του πόσιμου νερού (περιλαμβάνει προμηθευτές και διανομείς νερού που προορίζεται για ανθρώπινη κατανάλωση), ζ. των λυμάτων (περιλαμβάνει φορείς που είναι υπεύθυνοι για την συλλογή, τη διάθεση ή την επεξεργασία αστικών, οικιακών ή βιομηχανικών λυμάτων), η. των ψηφιακών υποδομών (περιλαμβάνει, ιδίως, παρόχους σημείων ανταλλαγής διαδικτύου, υπηρεσιών DNS, κέντρων δεδομένων, υπηρεσιών υπολογιστικού νέφους και υπηρεσιών εμπιστοσύνης), θ. της δημόσιας διοίκησης (περιλαμβάνει φορείς δημόσιας διοίκησης), ι. του διαστήματος (περιλαμβάνει φορείς διαχείρισης επίγειων υποδομών που υποστηρίζουν διαστημικές υπηρεσίες), και ια. της παραγωγής, μεταποίησης και διανομής τροφίμων (περιλαμβάνει επιχειρήσεις που ασχολούνται με την εφοδιαστική αλυσίδα, τη χονδρική πώληση, και τη βιομηχανική παραγωγή και μεταποίηση μεγάλης κλίμακας) (πρβλ. και P. Jouglaux, Υποδομές ζωτικής σημασίας, σε: Ευρωπαϊκό Δίκαιο της Τεχνητής Νοημοσύνης, 2025, σελ. 86-88).

II. Παρατηρήσεις επί του Πίνακα Περιεχομένων, των τίτλων των επιμέρους Κεφαλαίων και άρθρων του νομοσχεδίου

α. Στον τίτλο του Κεφαλαίου ΣΤ΄ του Μέρους Β΄ («Εξουσιοδοτικές - Καταργούμενες διατάξεις») θα μπορούσε, πριν από τη λέξη «Καταργούμενες», να απαλειφθεί η μεσαία παύλα («-») και να τεθεί ο συμπλεκτικός σύνδεσμος «και».

β. Στους τίτλους των άρθρων 27 και 28 του Μέρους Γ΄ του νομοσχεδίου που αναφέρουν τις φράσεις «Τροποποίηση παρ. 3 άρθρου 20 Σωφρονιστικού Κώδικα» και «Τροποποίηση παρ. 1 και 2 άρθρου 76 ν. 4692/2020», θα ήταν ορθότερο, πριν από τις λέξεις «παρ.» και «άρθρου», αντίστοιχα, να τεθεί το οριστικό άρθρο «της» και «του» και πριν από τις λέξεις «Σωφρονιστικού Κώδικα» και «ν.», να τεθεί το οριστικό άρθρο «του».

γ. Στον πίνακα περιεχομένων του νομοσχεδίου ο τίτλος του άρθρου 21 («Παροχή υποστήριξης προς τη Γενική Γραμματεία Προστασίας Κρίσιμων Οντοτήτων και τις κρίσιμες οντότητες από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (άρθρο 20 (ΕΕ) 2022/2557), πρέπει να διορθωθεί και εντός της παρένθεσης πριν από τη φράση «(ΕΕ) 2022/2557», να τεθούν οι λέξεις «της Οδηγίας».

III. Παρατηρήσεις επί των άρθρων

1. Επί του άρθρου 3 παρ. 2 σε συνδ. προς τα άρθρα 5 παρ. 2 στοιχ. στ΄, 6 παρ. 2, 7 παρ. 6, 10 παρ. 1 και 5, και 22 παρ. 5

Το άρθρο 3 παρ. 2 ορίζει ότι «[ο] παρών νόμος δεν εφαρμόζεται σε ζητήματα που διέπονται από τον ν. 5160/2024 (Α΄ 195), περί της ενσωμάτωσης της Οδηγίας (ΕΕ) 2022/2555 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Δεκεμβρίου 2022, σχετικά με μέτρα για υψηλό κοινό επίπεδο κυβερνοασφάλειας σε ολόκληρη την Ένωση, την τροποποίηση του Κανονισμού (ΕΕ) 910/2014 και της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/1972, και την κατάργηση της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/1148 (Οδηγία NIS 2), με την επιφύλαξη του άρθρου 9. Οι αρμόδιες αρχές για την εφαρμογή του παρόντος νόμου και του ν. 5160/2024 συνεργάζονται για τη συντονισμένη εφαρμογή του νομοθετικού και κανονιστικού πλαισίου που αφορά στη φυσική ασφάλεια και την κυβερνοασφάλεια των κρίσιμων οντοτήτων».

Επισημαίνεται, ενημερωτικά, ότι η αναγνώριση της κρισιμότητας των υποδομών Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών έχει οδηγήσει τον νομοθέτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη δημιουργία ενός εκτενούς και πολυδιάστατου κανονιστικού πλαισίου για την κυβερνοασφάλεια. Ένας από τους βασικούς πυλώνες του ήταν αρχικά η λεγόμενη Οδηγία NIS, η Οδηγία (ΕΕ)

2016/1148 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 6ης Ιουλίου 2016, «σχετικά με μέτρα για υψηλό κοινό επίπεδο ασφάλειας συστημάτων δικτύου και πληροφοριών σε ολόκληρη την Ένωση» (ΕΕ L 194 της 19.7.2016, σελ. 1 επ.), η οποία ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με τις διατάξεις του ν. 4577/2018 («Ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία της Οδηγίας 2016/1148/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με μέτρα για υψηλό κοινό επίπεδο ασφάλειας συστημάτων δικτύου και πληροφοριών σε ολόκληρη την Ένωση και άλλες διατάξεις») και την Υ.Α. 1027/2019 («Θέματα εφαρμογής και διαδικασιών του ν. 4577/2018» Β' 3739/8.10.2019). Η εν λόγω Οδηγία θέσπιζε ένα βασικό πλέγμα μέτρων «για την επίτευξη υψηλού κοινού επιπέδου ασφάλειας συστημάτων δικτύου και πληροφοριών εντός της Ένωσης, με σκοπό την καλύτερη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς» (άρθρο 1 της ως άνω Οδηγίας).

Στην Ελλάδα, αρχικά, ως Αρμόδια Εθνική Αρχή για την ασφάλεια των συστημάτων δικτύου και πληροφοριών και ως αρμόδια αρχή για την εφαρμογή της Οδηγίας NIS ορίσθηκε η Γενική Διεύθυνση Κυβερνοασφάλειας του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης (πρβλ., αρχικά, το άρθρο 7 του ν. 4577/2018, εν συνεχεία, το άρθρο 50 του ν. 4635/2019, και τα άρθρα 15 και 17 του ν. 4961/2022). Στη συνέχεια, με τον ν. 5086/2024 συνεστήθη ως Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου η Εθνική Αρχή Κυβερνοασφάλειας, η οποία, μεταξύ άλλων, «[δ]ιαμορφώνει, συντάσσει και επικαιροποιεί την Εθνική Στρατηγική Κυβερνοασφάλειας (...) και συντονίζει, επιβλέπει και αξιολογεί την εφαρμογή της, υποβάλλοντας αναφορές στην Επιτροπή Συντονισμού για θέματα Κυβερνοασφάλειας (...) και στον Υπουργό Ψηφιακής Διακυβέρνησης. (...) Ασκεί ελεγκτικές αρμοδιότητες, διενεργεί επιθεωρήσεις και επιβάλλει κυρώσεις στο πλαίσιο του ελέγχου συμμόρφωσης προς το νομικό πλαίσιο για την κυβερνοασφάλεια (...)» (βλ. και την από 25.11.2024 Έκθεση της Επιστημονικής Υπηρεσίας επί του νομοσχεδίου «Ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2022/2555 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Δεκεμβρίου 2022, σχετικά με μέτρα για υψηλό κοινό επίπεδο κυβερνοασφάλειας σε ολόκληρη την Ένωση, την τροποποίηση του Κανονισμού (ΕΕ) 910/2014 και της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/1972, και την κατάργηση της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/1148 (Οδηγία NIS 2) και άλλες διατάξεις» – ν. 5160/2024).

Σε συνέχεια της Οδηγίας NIS και προς αντιμετώπιση των ελλείψεων της, θεσπίσθηκε η Οδηγία NIS 2 (Οδηγία 2022/2555 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Δεκεμβρίου 2022, «σχετικά με μέτρα για υψηλό κοινό επίπεδο κυβερνοασφάλειας σε ολόκληρη την Ένωση, την τρο-

ποποίηση του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 910/2014 και της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/1972, και για την κατάργηση της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/1148 (Οδηγία NIS 2)» ΕΕ L 333 της 27.12.2022, σελ. 80 επ.), η οποία εισήγαγε αυστηρότερες υποχρεώσεις κυβερνοασφάλειας για τη διαχείριση κινδύνων, υποχρεώσεις υποβολής εκθέσεων και ανταλλαγής πληροφοριών, αυστηρότερα εποπτικά μέτρα για τις εθνικές αρχές και αυστηρότερες απαιτήσεις επιβολής κυρώσεων, με στόχο την επίτευξη ενός υψηλού κοινού επιπέδου κυβερνοασφάλειας σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Οδηγία NIS 2 καλύπτει τόσο μεσαίες όσο και μεγάλες οντότητες που δραστηριοποιούνται σε τομείς ζωτικής σημασίας για την οικονομία και την κοινωνία, συμπεριλαμβανομένων των παρόχων δημόσιων υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, των ψηφιακών υπηρεσιών, της διαχείρισης λυμάτων και αποβλήτων, της κατασκευής προϊόντων κρίσιμης σημασίας, των ταχυδρομικών υπηρεσιών και των υπηρεσιών ταχυμεταφορών, της δημόσιας διοίκησης, τόσο σε κεντρικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο, και του τομέα της υγειονομικής περίθαλψης.

Σε άμεση συνέργεια προς την Οδηγία NIS 2, η οποία εστιάζει στην ασφάλεια των δικτύων και των πληροφοριακών συστημάτων, δρα η υπό ενσωμάτωση Οδηγία (ΕΕ) 2022/2557, για την ανθεκτικότητα των κρίσιμων οντοτήτων, η οποία συμπληρώνει την προστασία έναντι των κυβερνοαπειλών, θεσπίζοντας ένα εναρμονισμένο πλαίσιο για την ενίσχυση της φυσικής ανθεκτικότητας των κρίσιμων υποδομών έναντι ενός ευρέος φάσματος κινδύνων, όπως φυσικές καταστροφές, τρομοκρατικές ενέργειες και περιστατικά σαμποτάζ. «Η διττή αυτή προσέγγιση (cyber και physical resilience) συγκροτεί ένα ολιστικό οικοδόμημα ασφάλειας, αναγνωρίζοντας την αλληλεξάρτηση μεταξύ της ψηφιακής και της φυσικής διάστασης των κρίσιμων υποδομών» (Κ. Κόμνιος, όπ. π., σελ. 129).

Η υπό ενσωμάτωση Οδηγία λαμβάνει υπόψη την αλληλεπίδραση, όπως και την ενδεχόμενη αλληλεπικάλυψη μεταξύ των ρυθμίσεων της και των κανόνων της Οδηγίας NIS 2. Μεταξύ άλλων, ορίζει ότι, «[δ]εδομένου ότι η κυβερνοασφάλεια αντιμετωπίζεται επαρκώς από την οδηγία (ΕΕ) 2022/2555, τα ζητήματα που καλύπτονται από την εν λόγω οδηγία θα πρέπει να εξαιρεθούν από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας, χωρίς να θίγεται το ειδικό καθεστώς των οντοτήτων του τομέα των ψηφιακών υποδομών» (προοίμιο της Οδηγίας (ΕΕ) 2022/2557, υπό στοιχ. 9 εδάφ. γ'), και ότι, «[δ]εδομένου ότι οι απαιτήσεις που καθορίζονται στην οδηγία (ΕΕ) 2022/2555 εν προκειμένω είναι τουλάχιστον ισοδύναμες με τις αντίστοιχες υποχρεώσεις που καθορίζονται στην παρούσα οδηγία, οι υποχρεώσεις που καθορίζονται στο άρθρο 11 και τα κεφάλαια III, IV και VI της παρούσας οδηγίας δεν θα

πρέπει να εφαρμόζονται σε οντότητες που ανήκουν στον τομέα των ψηφιακών υποδομών ώστε να αποφεύγονται οι αλληλεπικαλύψεις και η περιττή διοικητική επιβάρυνση. Ωστόσο, λαμβανομένης υπόψη της σημασίας των υπηρεσιών που παρέχονται από οντότητες που ανήκουν στον τομέα των ψηφιακών υποδομών σε κρίσιμες οντότητες που ανήκουν σε όλους τους άλλους τομείς, τα κράτη μέλη θα πρέπει να προσδιορίζουν, με βάση τα κριτήρια και με τη διαδικασία που προβλέπεται στην παρούσα οδηγία οντότητες που ανήκουν στον τομέα των ψηφιακών υποδομών ως κρίσιμες οντότητες» (προοίμιο της Οδηγίας (ΕΕ) 2022/2557, υπό στοιχ. 20 εδάφ. γ' επ.), όπως και ότι «Οι αρμόδιες αρχές σύμφωνα με την παρούσα οδηγία και οι αρμόδιες αρχές σύμφωνα με την οδηγία (ΕΕ) 2022/2555 θα πρέπει να συνεργάζονται και να ανταλλάσσουν πληροφορίες όσον αφορά τους κινδύνους κυβερνοασφάλειας, τις απειλές και τα περιστατικά στον κυβερνοχώρο και τους κινδύνους, τις απειλές και τα περιστατικά εκτός κυβερνοχώρου που επηρεάζουν κρίσιμες οντότητες, καθώς και σε σχέση με τα οικεία μέτρα που λαμβάνονται από τις αρμόδιες αρχές σύμφωνα με την παρούσα οδηγία και τις αρμόδιες αρχές σύμφωνα με την οδηγία (ΕΕ) 2022/2555. Είναι σημαντικό τα κράτη μέλη να διασφαλίζουν ότι οι απαιτήσεις που προβλέπονται στην παρούσα οδηγία και στην οδηγία (ΕΕ) 2022/2555 εφαρμόζονται συμπληρωματικά και ότι οι κρίσιμες οντότητες δεν υπόκεινται σε διοικητική επιβάρυνση πέραν της αναγκαίας για την επίτευξη των στόχων της παρούσας οδηγίας και της εν λόγω οδηγίας» (προοίμιο της Οδηγίας (ΕΕ) 2022/2557, υπό στοιχ. 24).

Στο πλαίσιο των ως άνω ρυθμίσεων εντάσσονται οι προτεινόμενες διατάξεις των άρθρων 5 παρ. 2 στοιχ. στ' (για το πλαίσιο πολιτικής προς συντονισμό μεταξύ των αρμόδιων αρχών και της Εθνικής Αρχής Κυβερνοασφάλειας), 6 παρ. 2 (για την συγκρότηση της Επιτροπής Εκτίμησης Κινδύνων με τη συμμετοχή και εκπροσώπου της Εθνικής Αρχής Κυβερνοασφάλειας), 7 παρ. 6 (για την κοινοποίηση από τη Γ.Γ.Π.Κ.Ο. στην Εθνική Αρχή Κυβερνοασφάλειας της ταυτότητας των κρίσιμων οντοτήτων στον τομέα του τραπεζικού κλάδου, των υποδομών χρηματοπιστωτικών αγορών ή των ψηφιακών υποδομών), 10 παρ. 1 και 5 (για τη συνεργασία της Γ.Γ.Π.Κ.Ο. με την Εθνική Αρχή Κυβερνοασφάλειας), και 22 παρ. 5 (για τη συνεργασία της Γ.Γ.Π.Κ.Ο. με την Εθνική Αρχή Κυβερνοασφάλειας επί της αξιολόγησης της συμμόρφωσης κρίσιμης οντότητας).

2. Επί του άρθρου 4

Στο άρθρο 4 παρατίθενται, κατ' ενσωμάτωση των αντίστοιχων ρυθμίσεων της Οδηγίας (βλ. άρθρο 2 της Οδηγίας), οι ορισμοί των εννοιών που αφορούν την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος, μεταξύ, δε, αυτών, και η

έννοια της «κρίσιμης οντότητας», ως εξής: «δημόσια ή ιδιωτική οντότητα, η οποία σύμφωνα με το άρθρο 7 ανήκει σε μία από τις κατηγορίες που ορίζονται στην τρίτη στήλη του πίνακα του Παραρτήματος. Για τον όρο «οντότητα» εφαρμόζεται ο ορισμός της περ. λη) του άρθρου 6 του ν. 5160/2024 (Α' 195)» (άρθρο 4 στοιχ. ε).

Επισημαίνεται, ενημερωτικά, ότι, μολονότι η υπό ενσωμάτωση Οδηγία δεν διαθέτει ορισμό για την έννοια της «οντότητας» (entity, entité, Einrichtung, soggetto), η προτεινόμενη ρύθμιση αντλεί τον ορισμό της από τον ν. 5160/2024, ο οποίος ενσωμάτωσε την Οδηγία (ΕΕ) 2022/2555 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Δεκεμβρίου 2022, «σχετικά με μέτρα για υψηλό κοινό επίπεδο κυβερνοασφάλειας σε ολόκληρη την Ένωση, την τροποποίηση του Κανονισμού (ΕΕ) 910/2014 και της οδηγίας (ΕΕ) 2018/1972, και για την κατάργηση της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/1148 (οδηγία NIS 2)» (ΕΕ L 333 της 27.12.2022, σελ. 80-152), και, συγκεκριμένα, από το άρθρο 6 στοιχ. λη', ως εξής: «“οντότητα”: φυσικό ή νομικό πρόσωπο που έχει συσταθεί και αναγνωρίζεται ως τέτοιο βάσει του εθνικού δικαίου του τόπου εγκατάστασής του ή του τόπου παροχής υπηρεσιών και άσκησης δραστηριοτήτων, το οποίο μπορεί, ενεργώντας για ίδιο λογαριασμό, να ασκεί δικαιώματα και να υπόκειται σε υποχρεώσεις» (πρβλ. και άρθρο 6 στοιχ. 38 της Οδηγίας NIS 2). Η υιοθέτηση, εν προκειμένω, ορισμού από το κείμενο της Οδηγίας NIS 2 θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι εντάσσεται στο πνεύμα των διατάξεων της υπό ενσωμάτωσης Οδηγίας, και, συγκεκριμένα, του Προιμίου της, υπό στοιχ. 9, το οποίο αναφέρει ότι, «[δ]εδομένης της σημασίας της κυβερνοασφάλειας για την ανθεκτικότητα των κρίσιμων οντοτήτων και για λόγους συνοχής, θα πρέπει να διασφαλιστεί, όπου είναι δυνατόν, συνοχή μεταξύ των προσεγγίσεων της παρούσας οδηγίας και της οδηγίας (ΕΕ) 2022/2555 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου».

Στο πλαίσιο αυτό, επισημαίνεται, περαιτέρω, ότι και ο ορισμός της «κρίσιμης οντότητας» τον οποίο υιοθετεί η υπό ενσωμάτωση Οδηγία («δημόσια ή ιδιωτική οντότητα η οποία έχει προσδιοριστεί από κράτος μέλος σύμφωνα με το άρθρο 6 ότι ανήκει σε μία από τις κατηγορίες που ορίζονται στην τρίτη στήλη του πίνακα του παραρτήματος»), διαθέτει τέτοιο εύρος, ώστε να δύνανται να υπαχθούν σε αυτόν πολλοί και διαφορετικοί τύποι οργάνωσης, ενώ δεν διευκρινίζεται – ούτε στο κείμενο της Οδηγίας – αν πρόκειται (μόνον) για τους διαχειριστές των υποδομών ζωτικής σημασίας (πρβλ. και C. Pursiainen E. Kytömaa, όπ. π., όπου ασκείται κριτική για την έλλειψη, εν προκειμένω, σαφούς διατύπωσης).

3. Επί του άρθρου 13 παρ. 3

Παρατηρείται ότι στην προτεινόμενη διάταξη χρησιμοποιείται η διατύπωση «η Γ.Γ.Π.Κ.Ο. κρίνει αν η υφιστάμενη εκτίμηση κινδύνου που διενεργήθηκε από μια κρίσιμη οντότητα (...) συμμορφώνεται, εν μέρει ή εν όλω, με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το παρόν άρθρο», ενώ στο αντίστοιχο άρθρο της Οδηγίας (ΕΕ) 2022/2557 (άρθρο 12 παρ. 2 εδ. δ΄) προβλέπεται ότι «η αρμόδια αρχή μπορεί να δηλώσει ότι υφιστάμενη εκτίμηση κινδύνου (...) συμμορφώνεται (...)».

Για λόγους πιστότερης προσαρμογής του υπό ενσωμάτωση άρθρου και σαφήνειας, θα ήταν, ενδεχομένως, ενδεδειγμένη η υιοθέτηση της διατύπωσης της Οδηγίας (ΕΕ) 2022/2557 («μπορεί να δηλώσει»), η οποία αποτυπώνει με μεγαλύτερη ακρίβεια το περιθώριο διακριτικής ευχέρειας της αρμόδιας αρχής, που είναι η Γ.Γ.Π.Κ.Ο., εν προκειμένω.

4. Επί του άρθρου 14 παρ. 3

Στο εδ. β΄ παρ. 4 του άρθρου 14, η παραπομπή στην «απόφαση της παρ. 8 του άρθρου 24» του νομοσχεδίου θα πρέπει να τεθεί ορθώς: «απόφαση της παρ. 7» (του άρθρου 24).

5. Επί του άρθρου 15

Σύμφωνα με το άρθρο 15, «[κ]άθε κρίσιμη οντότητα επιτρέπεται, σε δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις και λαμβανομένης υπόψη της εκτίμησης κινδύνων από τη Γ.Γ.Π.Κ.Ο., να υποβάλλει αιτήματα στην αρμόδια Διεύθυνση του Αρχηγείου της Ελληνικής Αστυνομίας για ελέγχους ιστορικού όσον αφορά στα πρόσωπα που: α) κατέχουν ευαίσθητους ρόλους εντός της κρίσιμης οντότητας ή προς όφελος αυτής, ιδίως όσον αφορά στην ανθεκτικότητα της κρίσιμης οντότητας, β) είναι εξουσιοδοτημένα να έχουν άμεση ή εξ αποστάσεως πρόσβαση στις εγκαταστάσεις, στα συστήματα πληροφοριών ή ελέγχου αυτής, μεταξύ άλλων, σε σχέση με την ασφάλεια της κρίσιμης οντότητας, γ) είναι υπό εξέταση για πρόσληψη σε θέσεις που εμπίπτουν στα κριτήρια που καθορίζονται στις περ. α) ή β)» (άρθρο 15 παρ. 1). Τα εν λόγω αιτήματα «αξιολογούνται από τη Γ.Γ.Π.Κ.Ο. εντός εύλογου χρονικού διαστήματος και υπόκεινται σε επεξεργασία σύμφωνα με τις διατάξεις του εθνικού και ενωσιακού δικαίου, ιδίως του (...) Γενικ[ού] Κανονισμ[ού] για την Προστασία Δεδομένων (...) και του ν. 4624/2019 (Α΄ 137). Οι έλεγχοι ιστορικού είναι αναλογικοί, περιορίζονται αυστηρά στα όρια του αναγκαίου και διενεργούνται με αποκλειστικό σκοπό την αξιολόγηση του δυνητικού κινδύνου για την ασφάλεια της οικείας κρίσιμης οντότητας» (άρθρο 15 παρ. 2). «Ο έλεγχος ιστορικού, κατά την παρ. 1, κατ' ελάχιστον: α) επιβεβαιώνει την

ταυτότητα του προσώπου που αποτελεί αντικείμενο του ελέγχου ιστορικού και β) ελέγχει το ποινικό μητρώο του εν λόγω προσώπου όσον αφορά σε εγκλήματα που θα μπορούσαν να είναι συναφή με τη συγκεκριμένη θέση» (άρθρο 15 παρ. 3).

Επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με το άρθρο 10 του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, «για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων)» (ΓΚΠΔ) (ΕΕ L 119 της 4.5.2016, σελ. 1 επ.), «[η] επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που αφορούν ποινικές καταδικές και αδικήματα ή σχετικά μέτρα ασφάλειας που βασίζονται στο άρθρο 6 παράγραφος 1 διενεργείται μόνο υπό τον έλεγχο επίσημης αρχής ή εάν η επεξεργασία επιτρέπεται από το δίκαιο της Ένωσης ή το δίκαιο κράτους μέλους το οποίο προβλέπει επαρκείς εγγυήσεις για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των υποκειμένων των δεδομένων. Πλήρης ποινικό μητρώο τηρείται μόνο υπό τον έλεγχο επίσημης αρχής».

Στο πλαίσιο αυτό, η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα έχει κρίνει ότι, ως προς τις προϋποθέσεις επεξεργασίας των εν λόγω δεδομένων, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη, πέραν του δικαιώματος του υποκειμένου στην ιδιωτική και οικογενειακή του ζωή, κατ' αρ. 9 παρ. 1 εδάφ. 2 του Συντάγματος, και το δικαίωμα στο τεκμήριο αθωότητάς (στην περίπτωση που λαμβάνονται και πληροφορίες που αφορούν μη αμετάκλητες καταδικές), κατ' αρ. 48 ΧΘΔΕΕ και 6 παρ. 2 ΕΣΔΑ (βλ. ΑΠΔΠΧ γνμδ 1/2020).

Παρατηρείται, εν προκειμένω, ότι δεν καθορίζονται από την προτεινόμενη ρύθμιση κρίσιμοι ειδικότεροι όροι και προϋποθέσεις για την επεξεργασία των εν λόγω προσωπικών δεδομένων, όπως, μεταξύ άλλων, α. το αν πρόκειται για το αντίγραφο ποινικού μητρώου γενικής χρήσης ή και για το αντίγραφο ποινικού μητρώου δικαστικής χρήσης (το οποίο έχει ευρύτερο περιεχόμενο, και στο οποίο καταχωρίζονται όλα τα δελτία ποινικού μητρώου, βλ. άρθρο 571 παρ. 1 και 2 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας), β. το αν, κατόπιν έγκρισης του αιτήματος από την Γ.Γ.Π.Κ.Ο., αυτή παρέχει στην αιτούσα κρίσιμη οντότητα το σύνολο των εγγραφών στο ποινικό μητρώο ή αν η Γ.Γ.Π.Κ.Ο. διενεργεί τον έλεγχο επί των στοιχείων του ποινικού μητρώου, και χορηγεί στην αιτούσα κρίσιμη οντότητα μόνον τις αναγκαίες, κατά τα ως άνω, εγγραφές ποινών, γ. το ζήτημα της προηγούμενης ενημέρωσης του υποκειμένου, δ. το ζήτημα του χρόνου για τον οποίο τηρούνται οι εν λόγω

πληροφορίες από την Γ.Γ.Π.Κ.Ο. και την αιτούσα κρίσιμη οντότητα, καθώς και ε. ζητήματα που αφορούν τις συνέπειες της αξιολόγησης των στοιχείων του ποινικού μητρώου του εργαζομένου ή της ενδεχόμενης περαιτέρω επεξεργασίας τους από την αιτούσα κρίσιμη οντότητα.

Δοθέντος, μάλιστα, και ότι, σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ. 9 του νομοσχεδίου, «[ο] παρών νόμος εφαρμόζεται με την επιφύλαξη της ενωσιακής και εθνικής νομοθεσίας για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και, ιδίως, του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων, L 119), του Κανονισμού (ΕΕ) 2018/1725 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Οκτωβρίου 2018, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα θεσμικά και λοιπά όργανα και τους οργανισμούς της Ένωσης και την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών, και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) 45/2001 και της απόφασης 1247/2002/ΕΚ (L 295), του ν. 4624/2019 (Α' 137) και του ν. 3471/2006 (Α' 133)», επισημαίνεται ότι η προτεινόμενη, κατά τα ως άνω, ρύθμιση, αν δεν τεθεί υπό τις κατάλληλες εγγυήσεις, τα απαιτούμενα μέτρα και τους αντίστοιχους μηχανισμούς ασφαλείας, δύναται, ενδεχομένως, συνεκτιμωμένης της έκτασης του πεδίου εφαρμογής της, να θέσει υπό διακινδύνευση την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των υποκειμένων στα οποία αναφέρεται.

6. Επί του άρθρου 16

Σύμφωνα με το άρθρο 16, οι κρίσιμες οντότητες υποχρεούνται να κοινοποιούν στη Γ.Γ.Π.Κ.Ο. «περιστατικά τα οποία διαταράσσουν σημαντικά ή έχουν τη δυνατότητα να διαταράξουν σημαντικά την παροχή βασικών υπηρεσιών» (παρ. 1 εδάφ. α'). Ορίζεται, περαιτέρω, ότι «[α]ν ένα περιστατικό έχει ή ενδέχεται να έχει σημαντικό αντίκτυπο στη συνέχιση της παροχής βασικών υπηρεσιών σε έξι (6) ή περισσότερα κράτη μέλη, η Γ.Γ.Π.Κ.Ο. και η ανάλογη αρμόδια αρχή των λοιπών κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης που επηρεάζονται από το περιστατικό κοινοποιούν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή το εν λόγω περιστατικό, και μέσω των πλατφορμών της Ολοκληρωμένης Πολιτικής Αντιμετώπισης Κρίσεων (Integrated Political Crisis Response/IPCRR) και του Κέντρου Συντονισμού Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών των ευρωπαϊκών μηχανισμών, σύμφωνα και με την υπό στοιχείο C/2024/4371/5.7.2024 Σύσταση του Συμβουλίου, της 25ης Ιουνίου 2024, σχετικά με το σχέδιο

στρατηγικής για τον συντονισμό της αντιμετώπισης σε ενωσιακό επίπεδο διαταράξεων σε υποδομές ζωτικής σημασίας με σημαντικό διασυνοριακό ενδιαφέρον (C/2024/4371, 5.7.2024)».

α. Παρατηρείται ότι, ως προς την εμπλοκή, κατά τα ως άνω, των αρχών άλλων κρατών στη διαδικασία κοινοποίησης περιστατικού προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η προτεινόμενη ρύθμιση δεν δύναται να καταλαμβάνει τη δράση αρχών ξένων κρατών, ούτε να θεσπίζει υποχρεώσεις τους.

β. Η απόδοση του όρου «Integrated Political Crisis Response» (IPCR) στην ελληνική γλώσσα είναι «Ολοκληρωμένη Αντιμετώπιση Πολιτικών Κρίσεων» (πρβλ. και το από 23.4.2024 Έγγραφο του Συμβουλίου της ΕΕ, Ολοκληρωμένη αντιμετώπιση πολιτικών κρίσεων (IPCR), https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=LEGISSUM:integrated_political_crisis_response).

γ. Η προτεινόμενη ρύθμιση αναφέρεται, περαιτέρω, στο Κέντρο Συντονισμού Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών «των ευρωπαϊκών μηχανισμών».

Δεδομένου ότι οι εν λόγω ευρωπαϊκοί μηχανισμοί είναι, συγκεκριμένα, ο Μηχανισμός Πολιτικής Προστασίας της ΕΕ (EU Civil Protection Mechanism), και, περαιτέρω, ότι, σύμφωνα με την απόφαση 1313/2013/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, «περί μηχανισμού πολιτικής προστασίας της Ένωσης» (ΕΕ L 347 της 20.12.2013, σελ. 924 επ.), το Κέντρο Συντονισμού Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών (ΚΣΑΕΑ) συνεστήθη στο πλαίσιο του εν λόγω Μηχανισμού, η προτεινόμενη διάταξη θα μπορούσε να τον αναφέρει ρητά.

δ. Παρατηρείται, περαιτέρω, ότι τόσο ο μηχανισμός της Ολοκληρωμένης Αντιμετώπισης Πολιτικών Κρίσεων (IPCR) όσο και το Κέντρο Συντονισμού Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών του Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας της ΕΕ δεν έχουν ως κύρια αρμοδιότητα τη διαβίβαση μηνυμάτων στην Επιτροπή για την κοινοποίηση περιστατικών. Διέπονται, έκαστος, από ειδική ενωσιακή νομοθεσία (βλ., λ.χ., τη Σύσταση C/2024/4371 του Συμβουλίου, της 25ης Ιουνίου 2024, «σχετικά με σχέδιο στρατηγικής για τον συντονισμό της αντιμετώπισης σε ενωσιακό επίπεδο διαταράξεων σε υποδομές ζωτικής σημασίας με σημαντικό διασυνοριακό ενδιαφέρον», ΕΕ C της 5.7.2024) και αποτελούν μηχανισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι οποίοι εμπλέκονται και ενεργοποιούνται, κατά τους κανόνες που διέπουν τη λειτουργία τους, για τον σε μεγάλη κλίμακα συντονισμό και συνεργασία σε επίπεδο Ένωσης, κατά την αντιμετώπιση κρίσεων.

7. Επί του άρθρου 17 παρ. 3

Στην παρ. 3 του άρθρου 17, η παραπομπή στην «απόφαση της παρ. 8» του άρθρου 24 του νομοσχεδίου θα πρέπει να τεθεί ορθώς: «απόφαση της παρ. 7» (του άρθρου 24).

8. Επί του άρθρου 19

Οι τρεις πρώτες παράγραφοι (1. έως 3.) του άρθρου 19 εκκινούν με τη φράση «[η] Γ.Γ.Π.Κ.Ο., η οποία έχει προσδιορίσει μια κρίσιμη οντότητα ιδιαίτερου ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος ως κρίσιμη οντότητα», «δύνата να (...)» ή «παρέχει τη συμφωνία της» ή «υποβάλλει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή (...)».

Για λόγους νομοτεχνικής αρτιότητας, η φράση με την οποία εκκινούν οι ως άνω παράγραφοι πρέπει να διατυπωθεί, ως εξής: «Η Γ.Γ.Π.Κ.Ο., στην περίπτωση κατά την οποία έχει προσδιορίσει μια κρίσιμη οντότητα ιδιαίτερου ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος ως κρίσιμη οντότητα, (...)», «δύνата να (...)» ή «παρέχει τη συμφωνία της» ή «υποβάλλει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή (...)».

9. Επί του άρθρου 20

Ορίζεται, εν προκειμένω, ότι η «Γ.Γ.Π.Κ.Ο. ορίζει έναν ή περισσότερους εκπροσώπους στην ομάδα που έχει συσταθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την ανθεκτικότητα των κρίσιμων οντοτήτων, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 19 της Οδηγίας (ΕΕ) 2022/2557 και χορηγεί εξουσιοδότηση ασφαλείας, κατά περίπτωση».

Δοθέντος ότι, όπως προκύπτει και από τον τίτλο του εν λόγω άρθρου, ο ή οι εκπρόσωποι που, κατά τα ως άνω, ορίζονται εκπροσωπούν τη Γενική Γραμματεία Προστασίας Κρίσιμων Οντοτήτων, θα μπορούσε, μετά τη λέξη «εκπροσώπους» να τεθεί, για λόγους σαφήνειας, η αντωνυμία «της».

Παρατηρείται, περαιτέρω, ότι δεν ρυθμίζεται η διαδικασία διά της οποίας επιλέγονται οι εν λόγω εκπρόσωποι ούτε οι ειδικοί όροι της σχετικής απόφασης (προσόντα, θητεία, κ.λπ.).

10. Επί του άρθρου 22 παρ. 1 και παρ. 2

α. Στο δεύτερο εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου 22, η παραπομπή στην «απόφαση της παρ. 9» του άρθρου 24 του νομοσχεδίου πρέπει να τεθεί ορθώς: «απόφαση της παρ. 7» (του άρθρου 24).

β. Στην περ. β' της παρ. 2, η παραπομπή στην «απόφαση της παρ. 8» του άρθρου 24 του νομοσχεδίου πρέπει να τεθεί ορθώς: «απόφαση της παρ. 7».

11. Επί των άρθρων 23 και 24 παρ. 8

Το άρθρο 23 ενσωματώνει το άρθρο 22 της Οδηγίας, περί κυρώσεων («Τα κράτη μέλη καθορίζουν τους κανόνες για τις κυρώσεις που επιβάλλονται σε περίπτωση παραβάσεων των εθνικών μέτρων που θεσπίζονται δυνάμει της παρούσας οδηγίας και λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα για να διασφαλίσουν την εφαρμογή τους. Οι προβλεπόμενες κυρώσεις είναι αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές. Τα κράτη μέλη γνωστοποιούν στην Επιτροπή, έως τις 17 Οκτωβρίου 2024, τους κανόνες και τα μέτρα αυτά και την ενημερώνουν αμελλητί σχετικά με κάθε μεταγενέστερη τροποποίησή τους»), και, ιδίως, καθορίζει το ανώτατο όριο των επιβαλλόμενων προστίμων στις περιπτώσεις διαπίστωσης παράβασης άρθρων του παρόντος.

Ορίζεται, ειδικότερα, ότι «α) Αν διαπιστωθεί παράβαση των παρ. 3 και 4 του άρθρου 7 και της παρ. 2 του άρθρου 18, επιβάλλεται πρόστιμο έως ένα εκατομμύριο (1.000.000) ευρώ. β) Αν διαπιστωθεί παράβαση των άρθρων 13 και 14, επιβάλλεται πρόστιμο έως δέκα εκατομμυρίων (10.000.000) ευρώ. γ) Αν διαπιστωθεί παράβαση του άρθρου 16, επιβάλλεται πρόστιμο έως ένα εκατομμύριο (1.000.000) ευρώ. δ) Αν διαπιστωθεί παράβαση της απόφασης της παρ. 3 του άρθρου 17 από την κρίσιμη οντότητα, επιβάλλεται πρόστιμο έως ένα εκατομμύριο (1.000.000) ευρώ. ε) Αν διαπιστωθεί παραβίαση των υποχρεώσεων που προβλέπονται στο άρθρο 22, επιβάλλεται πρόστιμο έως πέντε εκατομμύρια (5.000.000) ευρώ. στ) Σε οποιαδήποτε άλλη περίπτωση παραβίασης υποχρέωσης της κρίσιμης οντότητας, συμπεριλαμβανομένης της παράλειψης συνεργασίας με τις αρμόδιες αρχές και ανταλλαγής πληροφοριών, επιβάλλεται πρόστιμο έως πέντε εκατομμύρια (5.000.000) ευρώ, σύμφωνα με την απόφαση της παρ. 9 του άρθρου 24» (άρθρο 23 παρ. 2).

α. Η παραπομπή, κατά τα ως άνω, στην «απόφαση της παρ. 9» του άρθρου 24 του νομοσχεδίου θα πρέπει να τεθεί ορθώς: «απόφαση της παρ. 8» του άρθρου 24.

β. Δοθέντος ότι η θέσπιση διοικητικών κυρώσεων – όπως και η ορθή άσκηση της σχετικής διοικητικής αρμοδιότητας προς επιβολή τους – υπόκειται, βάσει του Συντάγματος και του υπερεθνικού δικαίου, σε νομικούς περιορισμούς που συνδέονται και με τη βαρύτητα της ποινής, επισημαίνεται ότι, όπως έχει κριθεί, «σύμφωνα με την προβλεπόμενη από το άρθρο 25 παρ. 1 εδ. δ' του Συντάγματος αρχή της αναλογικότητας, οι πάσης φύσεως κυρώσεις, οι οποίες επιβάλλονται από τη διοίκηση λόγω παράβασης νομικών διατάξεων, πρέπει όχι μόνο να είναι πρόσφορες και αναγκαίες για την επίτευξη του επιδιωκόμενου από τον νομοθέτη σκοπού δημοσίου ή κοινωνικού συμ-

φέροντος, αλλά και να μην είναι δυσανάλογες σε σχέση με τον σκοπό αυτόν (βλ. Σ.τ.Ε. 2150/2015 Ολομ., 3962/2014 Ολομ., 3474/2011 Ολομ., 2204/2010 Ολομ., 1210/2010 Ολομ., 3177/2007 Ολομ.(...)) (ΣτΕ 2151/2017 επτ.). Περαιτέρω, «ένα μέτρο που προβλέπεται από τη διάταξη νόμου ως κύρωση για παράβαση διατάξεως, τότε μόνο αντίκειται στην αρχή της αναλογικότητας, όταν από το είδος του ή τη φύση του είναι προδήλως ακατάλληλο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού ή όταν οι δυσμενείς συνέπειες του μέτρου τελούν σε προφανή δυσαναλογία ή υπερακοντίζουν τον επιδιωκόμενο σκοπό (ΣτΕ 990/2004 Ολ., ΣτΕ 1402/2005, ΣτΕ 2938/2005, ΣτΕ 596/2007, ΣτΕ 3005/2007, ΣτΕ 628/2008, ΣτΕ 956/2009)» (ΣτΕ 2402/2010). Έχει, εξ άλλου, κριθεί ότι τα υπέρογκα διοικητικά πρόστιμα παραβιάζουν την αρχή της αναλογικότητας και αντίκειται στο άρθρο 1 του Α΄ Πρόσθετου Πρωτοκόλλου στην ΕΣΔΑ (βλ. απόφαση ΕΔΔΑ της 11.1.2007, Μαιμιδάκης κατά Ελλάδας, Προσφ. 35533/04, υπό σκέψ. 47, ΔτΑ, 2007, σελ. 368 με παρατηρ. Π. Παραρά, βλ. και Α. Τάχο, Ελληνικό διοικητικό δίκαιο, 9η έκδ., 2008, § 102, σελ. 629). Πέραν των ως άνω νομικών περιορισμών (στους οποίους περιλαμβάνεται και η απαγόρευση ποινικοποίησης των φορολογικών κυρώσεων, η οποία, όμως, εν προκειμένω, δεν είναι σχετική), η νομολογία έχει αναγάγει, ως κριτήριο ελέγχου της νομιμότητας των διοικητικών κυρώσεων, την αρχή της ασφάλειας δικαίου, αλλά και τις λοιπές αρχές που πηγάζουν από αυτήν, όπως η αρχή της σαφήνειας και της προβλέψιμης ερμηνείας και εφαρμογής των κυρωτικών διατάξεων, καθώς και η απαγόρευση αναδρομικής εφαρμογής του κυρωτικού νόμου ή η αρχή της αναδρομικής εφαρμογής της ηπιότερης διοικητικής κύρωσης (βλ. Α. Τσιρωνά, Εξοντωτικές φορολογικές κυρώσεις και φορολογική αποτελεσματικότητα - Δύο έννοιες αντιστρόφως ανάλογες, ΔιΔικ 2/2016, σελ. 197-206, όπου και παραπομπή στις ΣτΕ 2024/2010, 2811/2012 επτ., 2199/2013 επτ., 3316/2014 Ολ., 144/2015).

Εν προκειμένω, δημιουργείται προβληματισμός ως προς την τήρηση της αρχής της αναλογικότητας, δοθέντος ότι δεν θεσπίζονται κριτήρια για την κλιμάκωση του προστίμου, υπό το φώς, μάλιστα, του ιδιαίτερα υψηλού ανώτατου ορίου που εισάγεται.

Η εν λόγω διάταξη χρήζει, εξ άλλου, συμπλήρωσης και με το κατώτατο όριο του ύψους των επιβαλλόμενων προστίμων. Αντ' αυτού, θα μπορούσε να διατυπωθεί, ως εξής: «(...) επιβάλλεται πρόστιμο, το οποίο δεν μπορεί να υπερβαίνει τα (...) ευρώ».

γ. Το άρθρο 24 παρ. 8 ορίζει ότι, «[μ]ε κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και Προστασίας του Πολίτη, η οποία εκδίδεται μετά από εισήγηση του Γενικού Γραμματέα Προστασίας Κρίσιμων Οντοτήτων, καθορίζονται οι όροι, οι προϋποθέσεις και η διαδικασία επιβολής των κυρώσεων του άρθρου 23, το ύψος των διοικητικών προστίμων ανά περίπτωση παράβασης ή τυχόν υποτροπής καθώς και η διαδικασία είσπραξης αυτών, το ύψος, τα κριτήρια και η διαδικασία καταβολής του παραβόλου εποπτείας και του τέλους ελέγχου, εξαιρέσεις από την επιβολή τους, καθώς και κάθε άλλο σχετικό ζήτημα».

Από τον συνδυασμό, όμως, της εν λόγω διάταξης με τη διατύπωση του άρθρου 23 παρ. 2, προκύπτει ότι μόνον ως προς την τελευταία (υπό στ.) περίπτωση της παραγράφου 2 («στ) Σε οποιαδήποτε άλλη περίπτωση παραβίασης υποχρέωσης της κρίσιμης οντότητας, συμπεριλαμβανομένης της παράλειψης συνεργασίας με τις αρμόδιες αρχές και ανταλλαγής πληροφοριών, επιβάλλεται πρόστιμο έως πέντε εκατομμύρια (5.000.000) ευρώ, σύμφωνα με την απόφαση της παρ. 9 του άρθρου 24») τίθεται παραπομπή στην ως άνω απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και Προστασίας του Πολίτη.

Σε περίπτωση που σκοπείται η ρύθμιση από την εν λόγω Κ.Υ.Α. των σχετικών ζητημάτων και ως προς τις υπόλοιπες περιπτώσεις (α. έως ζ.) της παραγράφου 2 του άρθρου 23, η εν λόγω ρύθμιση χρήζει αναδιατύπωσης.

12. Επί του άρθρου 26 παρ. 6 και 10

α. Στην παράγραφο 6 ο όρος «συστήνεται» θα μπορούσε να αντικατασταθεί από τον από μακρού χρόνου χρησιμοποιούμενο όρο «συνιστάται».

β. Στην περ. γ) της παραγράφου 10, η αναφορά στο Τεύχος του Φύλλου Εφημερίδας της Κυβερνήσεως στο οποίο έχει δημοσιευθεί ο ν. 3659/2008 («Α' 57»), πρέπει να διορθωθεί στο ορθό: «Α' 77».

13. Επί του Παραρτήματος

Στον υπ' αριθ. 3 τομέα («Τραπεζικός κλάδος»), στην τρίτη στήλη («Κατηγορίες οντοτήτων») αναγράφεται εσφαλμένως η αναφορά σε «Πιστωτικά ιδρύματα όπως καθορίζονται στο άρθρο 2 περ. δ' του Κανονισμού (ΕΚ) 1370/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου», και τούτο, διότι η εν λόγω διάταξη του Κανονισμού αφορά αποκλειστικά τους «φορείς δημόσιας υπηρεσίας μεταφορών», εξ ου και αναγράφεται στην αντίστοιχη

στήλη του υπ' αριθ. 2 τομέα («Μεταφορές»), και συγκεκριμένα στον υποτομέα υπό στοιχ. ε', «Δημόσιες μεταφορές». Δοθέντος, εξ άλλου, ότι η ορθή, σύμφωνα και με το Παράρτημα της Οδηγίας (ΕΕ) 2022/2557, παραπομπή ως προς τον τομέα «Τραπεζικός κλάδος» είναι στο άρθρο 4 σημείο 1) του Κανονισμού (ΕΕ) 575/2013, η ως άνω διάταξη πρέπει να διορθωθεί, ως εξής: «Πιστωτικά ιδρύματα, όπως καθορίζονται στο άρθρο 4 σημείο 1) του Κανονισμού (ΕΕ) 575/2013».

Αθήνα, 2 Οκτωβρίου 2025

Οι εισηγήτριες
Μαριάνθη Καλυβιώτου
Επιστημονική Συνεργάτις
Λεμονιά Φραγκή
Ειδική Επιστημονική Συνεργάτις

Ο Προϊστάμενος του Α' Τμήματος
Νομοτεχνικής Επεξεργασίας
Ξενοφών Παπαρρηγόπουλος
Ομότιμος Καθηγητής του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

Ο Προϊστάμενος της Β' Διεύθυνσης
Επιστημονικών Μελετών
Αστέρης Πλιάκος
Ομότιμος Καθηγητής του Οικονομικού
Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου
Κώστας Μαυριάς
Ομότιμος Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών